

**ЧЕСТО СРЕЩАНИ ФОНЕТИЧНИ ПРОМЕНИ
В БЪЛГАРСКАТА МЕДИЙНА РЕЧ
(ПИЛОТНО ИЗСЛЕДВАНЕ)**

*Соня Божанина
Югозападен университет „Неофит Рилски“*

**COMMON PHONETIC CHANGES IN BULGARIAN MEDIA
SPEECH (PILOT SURVEY)**

*Sonya Bozhanina
Neofit Rilski South-West University*

In recent years media speech has often been a subject of research in the field of linguistics. In this article, the object of observation and analysis are also media texts. The aim of this pilot study is to identify the most common phonetic changes in contemporary Bulgarian media speech on the basis of the most frequently researched phonetic changes – elision, epenthesis, depalatalization, and the articulation of the alveodental consonant [l] as [ľ]. The results show that elision and articulation of [l] as [ľ] have higher frequency in media speech. This article presents an analysis of elision.

Key words: Bulgarian media speech, phonetic changes, elision, epenthesis, depalatalization, articulation of the alveodental consonant [l] as [ľ]

В последните години медийната реч често е изследователски обект на различни проучвания в областта на езикознанието. В настоящата статия обектът на наблюдение и анализ също са медийни текстове. Целта на това пилотно изследване е да се установят най-често срещаните фонетични промени в съвременната българска медийна реч.

Наблюдението е направено върху медийната реч неслучайно. Именно от медиите се очаква спазване на правоговорните и правописните норми, като по този начин се използва тяхното влияние за популяризиране и оформяне на правилна речева практика у съвременните българи. От друга страна обаче, по отношение на речта си медиите се стремят към доближаване до ежедневната реч на аудито-

рията с цел скъсяване на дистанцията (Тодорова, Падарева-Илиева 2013а, б). По този начин медийната реч е подходящ обект на изследване с цел да се проследят някои тенденции в съвременната българската реч.

През годините много автори са обръщали сериозно внимание на проблемите с правилния изговор в медиите (Андрейчин 1974; Тилков, Бояджиев 1974; Холиолчев 1974; Бояджиев 1976; Бояджиев 1977; Тилков 1977; 1981; Кръстев 1983; Кочев, Байчев, Кунев 1986; Радева 1991; Маринова 1991; 1994; 2004; Танев 1995; Найденова 1998; Алексова 2001; Мурдаров 2003; Миланов, Михайлова-Сталянова 2014; Миланов 2004; Жобов 2004; Падарева 2009; Падарева-Илиева, Мицова 2012; 2014; 2016; Сорока 2012; Асенова 2013; Тишева 2013; Саладинова, Костадинова 2014; Кирилова 2015; Тодорова 2015; Мицова, Падарева-Илиева 2017 и др.).

От посочените проучвания се очертават няколко най-често изследвани фонетични промени – елизия, епентеза, депалатализация, изговор на алвеоденталната съгласна [л] като [љ]. Именно на тях ще обърна по-специално внимание тук.

Елизията като фонетично явление нерядко привлича вниманието на езиковедите. Тя се обяснява със стремежа да се опрости изговорът на думата (Тилков, Бояджиев 1974: 216), като според някои автори това става несъзнателно (Андрейчин 1974: 10 – 14), но все пак изпадването не води до разрушаване на смисловата и граматичната определеност на морфемите, към които изпадналите фонемни принадлежат (по Тилков 1981: 417). Проявите на елизия в медиите учените наблюдават отдавна: *тва, виши кадри, неа, трансформатор, транспорт, матриала, нашто* (Тилков 1977: 44 – 45; Холиолчев 1974: 30 – 35; Бояджиев 1976: 493 – 494; Бояджиев 1977: 362; Кочев, Байчев, Кунев 1986: 19 – 20; Падарева 2009: 275 – 277; Саладинова, Костадинова 2014: 96 – 98). Този изговор се обяснява от някои езиковеди също с учленителен „мързел“ или „учленителна леност“ (Бояджиев 1976: 493 – 494; Кръстев 1983: 24) или се свързва с резултат от модни увлечения (Кръстев 1983: 24).

Елизията се оказва нерядко изследвано явление вероятно поради честите подобни прояви в речта, но все пак не е описана системно, обикновено се обръща внимание на отделни нейни прояви. Отбелязва се например фонологично съкращаване на прагматичните маркери в разговорната реч: *начи* вм. *значи*, *тва*, *щото* (Димитрова, Русева 2015: 146). Маринова пък наблюдава съкращаване на фонемния състав и на частиците, предлозите и съюзите: *айде* вм. *хайде*; *коит* вм. *които*; *шот*,

шото вм. защото (Маринова 1991: 88 – 89; Маринова 1994: 59 – 61; Маринова 2004: 163). П. Радева изследва интерпозитивните консонантни групи и консонантната елизия в българската книжовно-разговорна реч, заключавайки, че пълната или частичната проява на елизията зависи от естеството на финалния консонант, от препозитивната морфема. Ако той е беззвучен, елизията по-често е пълна; при звучен консонант елизията е частична (само за неконтролираната КРР), а при контролируемост елизията се ограничава (Радева 1991: 104, 112).

От натрупания изследователски опит Й. Тишева отбелязва също елизии, елипси и синкопи – *тва, кво, квото, нашто, тряа* (Тишева 2013: 78). Някои автори отчитат подобни прояви и в интернет (Кирилова 2001: 73; Тодорова 2015: 77). В. Миланов посочва и разговорни конструкции, свързани с опростяване на групи съгласни и в музикалните текстове: *мноо, кво – ко, праши*. А целта на младите хора е „да се улеснява максимално комуникативният акт на принципа: чуто/видяно: популяризирано и употребено в реалната речева практика“ (Миланов 2004: 176 – 177).

Друга от по-често наблюдаваните фонетични промени в съвременната българска реч в последните няколко десетилетия е налагащата се неправилна артикулация на [j] **вместо алвеоденталната съгласна [л]**. Наблюденията сочат, че j се проявява във всяка позиция с изключение на позиция пред предни гласни, където се изговаря спрямо правоговорните норми (библиотека, телевизия) (Падарева-Илиева, Мицова 2012: 99 – 104).

В диалектоложките изследвания подобен изговор се отбелязва като характерен за определени български диалекти (Стойков 1956; Селищев 1929; Стоилов 1993; Кочев 2007; Буров 2012).

От книжовна гледна точка някои български лингвисти определят явлението, като „нова“ артикулационна особеност (Холиолчев 1974). В следващите години и други езиковеди обръщат сериозно внимание на този проблем (Младенов, Сотиров 1992; Танев 1995; по Жобов 2004; Найденова 1998; Мурдаров 2003; Падарева 2009; Буров 2012; Падарева-Илиева, Мицова 2012; 2014; 2016; Сорока 2013; Мицова, Падарева-Илиева 2017; Сотиров 2018).

Падарева-Илиева и Мицова твърдят, че тази артикулация „*заслужава специално внимание поради влияние върху правописа, а в немалко случаи и върху семантиката*“ (Падарева-Илиева, Мицова 2012: 99 – 104; Мурдаров 2001: 23; Мурдаров 2003: 19 – 20; Падарева-Илиева, Мицова 2016; Мицова, Падарева-Илиева 2017).

На този факт Падарева (Падарева 2009: 212 – 220) обръща внимание в статия от 2009 г., като посочва примерите *алт* и *аут*; *получа* и *поуча*. През 2012 и 2014 г. Падарева-Илиева и Мицова отново насочват вниманието към примери, в които некоректното учленение води до неправилно разбиране в процеса на комуникация, а думите са представени в контекст като доказателство, че контекстът невинаги помага да се разбере коя е произнесената дума (Падарева-Илиева, Мицова 2012: 99 – 104, Падарева-Илиева, Мицова 2014).

Лингвистите отбелязват, че явлението се наблюдава и в други езици – полски, словенски, словашки, руски, беларуски, украински (Сорока 2012: 27 – 31, Падарева-Илиева, Мицова 2016: 48 – 49).

Проблемът се появява и при изучаването на английски език, където заместването на *л* с *ў* и обратно води до промяна на значението – *wife* (съпруга) – *life* (живот), *white* (бял) – *light* (светлина), както и при заемките от английски в български език – *ўан* вм. *лан*, *ўот* вм. *лот*, макар в някои от примерите да не се променя значението. Въпросът стои и при преподаването на български език на чужденци (Падарева-Илиева, Мицова 2012: 99 – 104).

Някои автори разглеждат посочените дотук фонетични промени като прояви на стремежа към **икономия** в речта (Маринова 1988; Бояджиев 1991; Шишков 2001; Падарева-Илиева, Мицова 2014 и др.). И за това твърдение има сериозни основания, макар вероятно този стремеж не е единствената причина за подобни промени, но това е въпрос, който ще бъде коментиран в отделен материал.

Депалатализацията е също нередко срещана фонетична промяна, която авторите отбелязват. Като най-честа реализация при изговора на съгласните в телевизионните предавания Д. Тилков посочва затвърдяването на меките съгласни: *ходъ* вм. *ходя*, *лекарът* вм. *лекарят* и др. (Тилков 1974: 41). Резултатите от емпирично изследване водят Алексова до решението да приеме хипотезата, че депалатализацията е бързо напредващ процес, все по-успешно атакуващ и официалните речеве изяви в макросоциума (Алексова 2001: 16). Ася Асенова също заключава, че депалатализацията е изключително динамичен процес, който все по-успешно навлиза в официалния и в публицистичния стил; активно се настанява в интернет пространството; няма сериозна зависимост от социални фактори като възраст, пол, образование, местоположение (Асенова 2013: 165 – 166). С. Саладинова и Т. Костадинова също отбелязват в речта на гостите в предаванията депалатализация, която не е последователна. Това е при-

чината авторките да смятат, че депалатализацията е маркер за разговорност, за спонтанна устна реч, а не за диалектна принадлежност на лицата (Саладинова, Костадинова 2014: 98).

Обратно на елизията, **епентезата**, при която се вмъква „нов звук“, също би могла да се разглежда като произтичаща от стремежа съчетанието да бъде по-лесно произносимо (ГСБКЕ, т. 1, 1998: 162). Тилков определя епентезата като широко разпространено явление в българския език, свързано със задължителното разделяне на съчетанието от шумова и сонорна съгласна в края на думата, а с вмътането на гласните [е] и [ъ] между шумовата и сонорната съгласна – стремеж към по-лесния изговор на тези съчетания (Тилков 1981: 417). Кирилова обаче посочва и други причини за епентезата. След анализ на някои случаи на ненормативна епентеза на алвеоденталните съгласни „т“ и „д“ в български език достига до извода, че се проявява обикновено под диалектно влияние, а факторите, които се намесват на лексикално и синтактично/морфосинтактично ниво, са от различно естество: артикулационни (артикулационно удобство, обусловено от законите за звуковата съчетаемост: запълване на зев, улесняване на произношението на консонантна група), фоничноперцептивни (благозвучие), психологически (потребност от аналогия, стремеж към хиперкоректност) (Кирилова 2015: 145). В езика на електронните медии Падарева-Илиева наблюдава също подобно удължаване на съгласни – *петта, финна, особенна* (Падарева 2009: 277; Тодорова, Падарева-Илиева 2013а: 65; Тодорова, Падарева-Илиева 2013б).

Експериментално наблюдение

Така от прегледа на езиковедската литература по въпроса бе установено, че най-често наблюдаваните фонетични промени са *елизията, епентезата, депалатализацията и артикулацията на л като у кратко*. За да бъде проверено коя от тези фонетични промени заслужава най-задълбочено внимание на базата на честотата на проявата си в речта, бе проведен следният експеримент. На случаен принцип бяха избрани 10 текста, всеки от които с продължителност 2 минути. Емпиричният материал е общо 3534 думи. Текстовете са от различни жанрове – новини, интервюта, репортажи, и са взети от БНТ 1, ВТВ, Нова ТВ, ТВ „Черно море“, БНР – „Христо Ботев“, БНР – Бургас. Наблюдавана е речта на водещи от телевизионните предавания, известни личности или случайно интервюирани лица. Текстовете бяха внимателно прослушани с цел да бъдат ексцерпирани примерите с *елизия, епентеза, депалатализация и артикулация на л като ъ*.

Резултати

След направените изчисления от наблюдението се установи, че елизията е с най-голяма фреквентност. В 130 думи се отчита фонемно съкращаване (*сичко, тва, трява, мноо, кво* и др.); В 107 думи л е изговорено като *ў* (*отдеўни, окоўо, минаўата* и др.); депалатализация се проявява в 8 от думите (*забраваме, права, нарана, поканат*), а в две от думите се среща епентеза (*нататъка*).

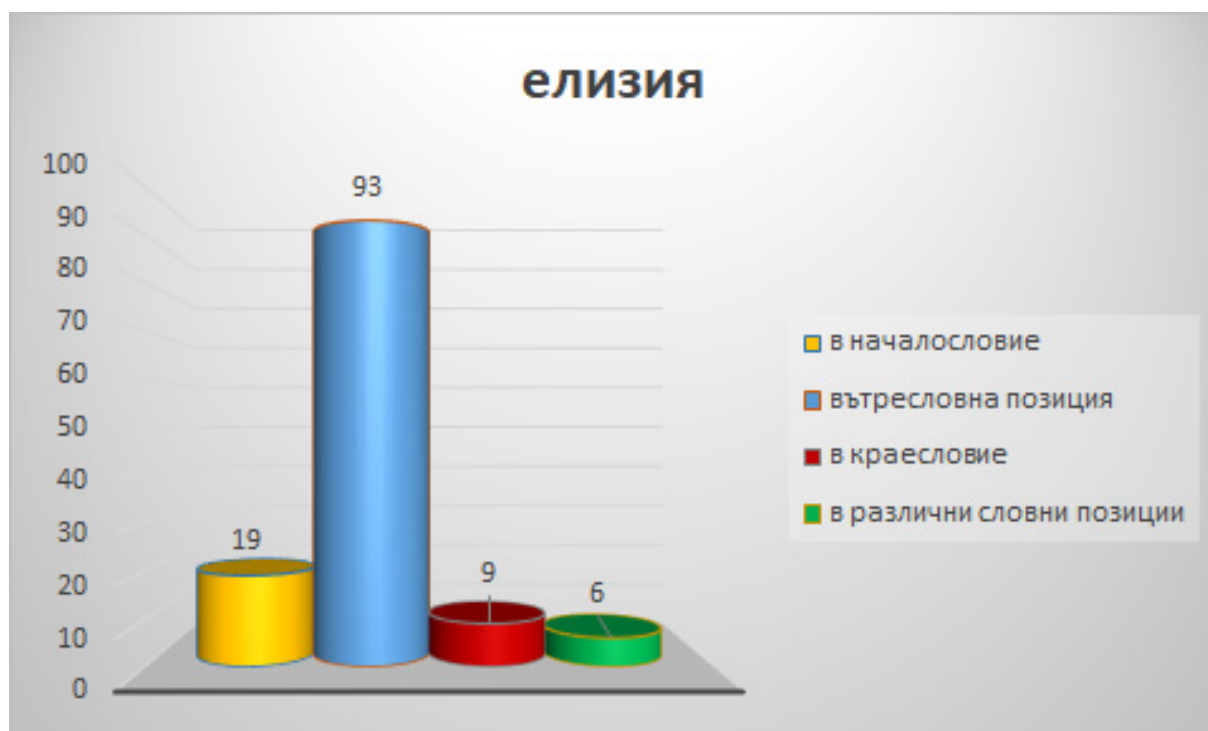
Тъй като други, посочени вече изследвания установяват доста по-честа проява на депалатализация в разговорната реч, е важно да се посочи, че все пак тук изследваме медийна реч, където въпреки стремежа към доближаване до речта на аудиторията има и стремеж към спазване на правоговорните норми. Това вероятно е причината в настоящото изследване да се появи толкова нисък процент проява на тази фонетична промяна.

Така посочените резултати от това пилотно изследване ни дават основания да обърнем по-специално внимание на *елизията* и *изговора на л като ў* като най-често срещаните фонетични промени в медийната реч.

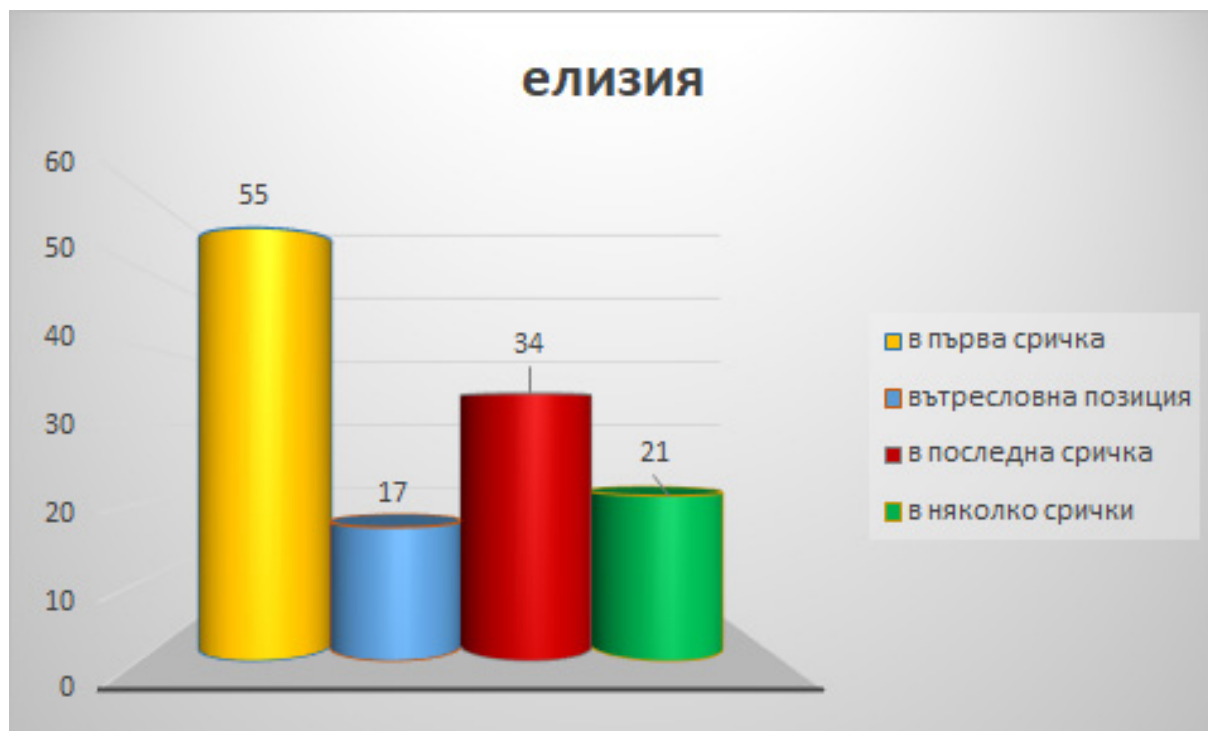
В настоящия текст ще представя първоначалните си наблюдения върху елизията.

С цел да се провери в коя позиция от думата се среща най-често фонемното съкращаване, е направено допълнително наблюдение, а резултатите показват следното.

Елизията се проявява най-често в средисловие (вътресловна позиция, интерпозиция) – 93 думи (*нашото, естествен, четири, означааше*). В 19 от думите съкращаването е в началословие (*секи, ного, зимай*). В краесловие елизията се среща в 9 от думите (*всъщност, коит, коет*). Срещат се и 6 думи, в които се забелязва фонемно съкращаване в различни словни позиции (*защото, са, шото*).

За да бъде по-изчерпателно наблюдението, изследвахме проявите на елизия и с оглед на сричката и позицията ѝ в думата. Резултатите показваха, че най-често явлението се проявява в първата сричка, която или е съкратена, или напълно изпада – в 55 думи (*сяко, тва, щото*); в последната сричка се проявява 34 пъти (*напраи, шес, такиа*); в няколко срички с различна словна позиция елизия се среща в 21 думи (*са, сякви*) и във вътресловна позиция се проявява само в 17 думи (*затва, поняога*).

Забелязва се, че по отношение на проявите на елизия от гледна точка на сричката такива се наблюдават най-много в първата сричка. Но ако обърнем внимание на проявите на елизия по отношение на позиция в думата, ще видим, че началословието не е позицията с най-често съкращаване на фонемите. Това би трябвало да означава, че елизията не се проявява най-често в онсета на първата сричка, а по-скоро засяга нейното ядро или нейната coda. Също така, ако обърнем внимание на предходната схема, ще установим, че елизията се проявява най-често във вътресловна позиция, но проявите на елизия в интерпозитивни срички са най-малко. Тоест елизията засяга сричковите граници във вътресловна позиция (кодата на първа и/или по-често онсета на интерпозитивна сричка или кодата на интерпозитивна сричка и/или онсета на последна сричка).

В бъдеще е предвидено изследванията върху елизията да бъдат задълбочени, като се представят и резултати от честотата на проява на елизия и с оглед на структурата на сричката, където ще се разгледат фонемните съкращения и по отношение на вокалите и консонантите. Намесването на сричковата структура е необходимо, защото така е възможно да се хвърли повече светлина върху причините за проява на тази фонетична промяна, а евентуална корелация с речевия темп би установила и отношението ѝ с принципа за икономия в речта, т.е. с фактора време.

ЛИТЕРАТУРА

- Алексова 2001:** Алексова, Кр. Депалатализационните процеси в Софийската реч като маркер на разговорността. [Aleksova, Kr. Depalatalizatsionnite protsesi v Sofiyskata rech kato marker na razgovornostta.] // *Проблеми на българската разговорна реч*. В. Търново: Фабер, 2001, № 5, 9 – 17.
- Андрейчин 1974:** Андрейчин, Л. Към по-голяма изисканост на книжовния изговор. [Andreychin, L. Kam po-golyama iziskanost na knizhovniya izgovor.] // *Проблеми на българската книжовна реч*. София: Наука и изкуство, 1974, 9 – 14.
- Асенова 2013:** Асенова, А. Депалатализация и свръхякане в устната комуникация: Езикови нагласи и реална употреба. [Asenova, A. Depalatalizatsiya i svrahyakane v ustnata komunikatsiya: Ezikovi naglasi i realna upotreba.] // *Проблеми на устната комуникация*. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2013, № 9; 2, 157 – 167.
- Бояджиев 1976:** Бояджиев, Ж. За една сериозна изговорна неправилност. [Boyadzhiev, Zh. Za edna seriozna izgovorna nepravilnost.] // *Български език*. София: Институт за български език, 1976, № 6, 493 – 494.
- Бояджиев 1977:** Бояджиев, Ж. Още веднъж по някои въпроси на изговора. [Boyadzhiev, Zh. Oshte vednazh po nyakoi vaprosi na izgovora.] // *Български език*. София: Институт за български език, 1977, № 4, 362 – 363.
- Бояджиев 1991:** Бояджиев, Т. За фонетичните особености на разговорната реч. [Boyadzhiev, T. Za fonetichnite osobenosti na razgovornata rech.] // *Проблеми на българската разговорна реч*. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 1991, № 3, 17 – 23.
- Буров 2012:** Буров, С. Две норми на българската устна книжовна реч. [Burov, S. Dve normi na balgarskata ustna knizhovna rech.] // *Електронно списание LiterNet*, 07.11.2012, № 11 (156), <https://litenet.bg/-publish28/stoian-burov/dve-normi.htm> (31.07.2018).
- ГСБКЕ 1998:** БАН. *Грамматика на съвременния български книжовен език, том първи – Фонетика*. [BAN. Gramatika na savremenniya balgarski knizhoven ezik, tom parvi – Fonetika.] София: Абагар, 1998.
- Димитрова, Русева 2015:** Димитрова, В., Русева, М. Прагматични маркери в устната реч. [Dimitrova, V., Ruseva, M. Pragmatichni markeri v ustnata rech.] // *Българска реч*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2015, № 2, 145 – 151.

- Жобов 2004:** Жобов, Вл. *Звуковете в българския език.* [Zhobov, V. *Zvukovete v balgarskiya ezik.*] София: СемаРШ, 2004.
- Кирилова 2001:** Кирилова, М. Още веднъж за писмената форма на българската книжовно-разговорна реч. [Kirilova, M. *Oshte vednazh za pismenata forma na balgarskata knizhovno-razgovorna rech.*] // *Страница*. Пловдив: Община Пловдив, 2001, № 4, 68 – 77.
- Кирилова 2015:** Кирилова, В. Проява на ненормативна епентеза на преградните съгласни [t], [d] и [т], [д] в устната практика на френски и български език. [Kirilova, V. *Proyava na nenormativna epenteza na pregradnite saglasni [t], [d] i [t], [d] v ustnata praktika na frenski i balgarski ezik.*] // *Годишник на департамент „Романистика и германистика“*, Юбилейно издание в чест на 70-годишнината на доц. д-р Анушка Леви. София: НБУ, 2015, 136 – 148.
- Кочев 2007:** Кочев, И. Плавните съгласни в българския език. [Kochev, I. *Plavnite saglasni v balgarskiya ezik.*] // *Езиков свят*. Благоевград: Югозападен университет „Неофит Рилски“, 2007, № 3, 19 – 22.
- Кочев, Байчев, Кунев 1986:** Кочев, И., Байчев, Б., Кунев, И. Пълният и непълният стил на книжовно българско произношение (социолингвистично проучване). [Kochev, I., Baychev, B., Kunev, I. *Palniyat i nepalniyat stil na knizhovno balgarsko proiznoshenie (sotsiolingvistichno prouchvane).*] // *Български език*. София: Институт за български език, 1986, № 1, 16 – 22.
- Кръстев 1983:** Кръстев, Б. Опит за класификация на правоговорните грешки в речта на учениците. [Krastev, B. *Opit za klasifikatsiya na pravogovornite greshki v rechta na uchenitsite.*] // *Български език и литература*. София: МОН, 1983, № 6, 19 – 26.
- Маринова 1988:** Маринова, Й. За един словообразователен начин при съществителните имена в българската книжовно-разговорна реч. [Marinova, Y. *Za edin slovoobrazovatelnen nachin pri sashtestvitelnite imena v balgarskata knizhovno-razgovorna rech.*] // *Славистични проучвания* (Сборник в чест на X международен славистичен конгрес). Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 1988, 33 – 38.
- Маринова 1991:** Маринова, Й. Непълнозначната лексика в българската книжовно-разговорна реч. [Marinova, Y. *Nepalnoznachnata leksika v balgarskata knizhovno-razgovorna rech.*] // *Проблеми на българската разговорна реч*. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 1991, 87 – 98.
- Маринова 1994:** Маринова, Й. За някои особености на предлозите в българската книжовно-разговорна реч. [Marinova, Y. *Za nyakoi osobenosti na predlozite v balgarskata knizhovno-razgovorna rech.*] //

- Проблеми на българската разговорна реч.* В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 1994, 57 – 67.
- Маринова 2004:** Маринова, Й. За някои особености на съюзите в българската книжовно-разговорна реч. [Marinova, Y. Za nyakoi osobenosti na sayuzite v balgarskata knizhovno-razgovorna rech.] // *Трудове на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“.* Филологически факултет. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2004, № 2; 34, 158 – 163.
- Миланов 2004:** Миланов, В. Езикова култура, езикова норма и разговорна реч. [Milanov, V. Ezikova kultura, ezikova norma i razgovorna rech.] // *Трудове на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“.* Филологически факултет. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2004, № 2; 34, 167 – 179.
- Миланов, Сталянова 2014:** Миланов, Вл., Сталянова, Н. *Езикови портрети на български политици и журналисти.* [Milanov, Vl., Stalyanova, N. Ezikovi portreti na balgarski polititsi i zhurnalisti.] София: Парадигма, 2014.
- Мицова, Падарева-Илиева 2017:** Падарева-Илиева, Г., Мицова С. Некоректна артикулация на съгласната [л]. Перцепция, правописни грешки. [Nekorektna artikulatsiya na saglasnata [l].] // *Български език и литература.* София: МОН, 2017, № 5, 495 – 502.
- Младенов, Сотиров 1992:** Младенов, Хр., Сотиров, П. Към проблема за фоностилистичното описание на езиковата вариативност. [Mladenov, Hr., Sotirov, P. Kam problema za fonostilistichното opisanie na ezikovata variativnost.] // *Български език.* София: Институт за български език, 1992, № 1, 62 – 67.
- Мурдаров 2001:** Мурдаров, Вл. *99 езикови съвета.* [Murdarov, Vl. 99 ezikovi saveta.] София: Просвета, 2001.
- Мурдаров 2003:** Мурдаров, Вл. *Още 99 езикови съвета.* [Murdarov, Vl. Oshte 99 ezikovi saveta.] София, Просвета, 2003.
- Найденова 1998:** Найденова, В. Една „модна“ тенденция на фонетично равнище в съвременния български език (нова фонема или преходна мода). [Naydenova, V. Edna „modna“ tendentsiya na fonetichno ravnishte v savremenniya balgarski ezik (nova fonema ili prehodna moda).] // *Научни трудове на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.* Филологии. Пловдив: ПУ „Паисий Хилендарски“, 1998, № 1; 36, 197 – 200.
- Падарева 2009:** Падарева, Г. За (не)спазването на правоговорната норма в медиите. [Padareva, G. Za (ne)spazvaneto na pravogovornata norma v mediite.]

norma v mediite.] // *Годишник на Филологическия факултет*. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2009, № 7, 274 – 280.

Падарева-Илиева, Мицова 2012: Падарева-Илиева, Г., Мицова, С. Към въпроса за ѱ вместо Л в речта на съвременния българин. [Padareva, G., Mitsova, S. Kam voproso za ѱ vmesto L v rechta na savremenniya balgarin.] // *Български език*. София: Институт за български език, 2012, № 3, 99 – 104.

Падарева-Илиева, Мицова 2014: Padareva-Ilieva, G., Mitsova, S. Is Bulgarian Language Losing Its Alveodental Consonant [l]? // *International Journal of Linguistics and Communication*. March 2014, Vol. 2, No. 1, 45 – 65.

Падарева-Илиева, Мицова 2016: Падарева-Илиева, Г. Мицова, С. Води ли неправилната артикулация и перцепция на съгласната Л до грешки при писане? [Padareva-Ilieva, G., Mitsova, S. Vodi li nepravilnata artikulatsiya i pertseptsiya na saglasnata L do greshki pri pisane?] // *Български език и литература*. София: МОН, 2016, № 3, 307 – 315.

Радева 1991: Радева, П. Елизия на консонанти от интерпозитивни консонантни групи в българската книжовно-разговорна реч. [Radeva, P. Eliziya na konsonanti ot interpozitivni konsonantni grupi v balgarskata knizhovno-razgovorna rech.] // *Проблеми на българската разговорна реч*. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 1991, № 6, 104 – 113.

Саладинова, Костадинова 2014: Саладинова, С., Костадинова, Т. Особености на устната комуникация в сферата на медийното общуване. [Saladinova, S., Kostadinova, T. Osobenosti na ustnata komunikatsiya v sferata na mediynoto obshtuvane.] // *Българска реч*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2014, № 2, 95 – 99.

Сорока 2012: Сорока, О. Вияви мовноі моди у сучасному болгарському мовному дискурсі. [Soroکا, O. Viyavi movnoi modi u suchasnomu bolgars'komu movnomu diskursi.] // *Матеріали міжнародного науково-методичного семінару з болгарської мови, літератури, культури та історії*. Бердянськ, 2012, 27 – 31.

Сотиров 2018: Сотиров, П. „Новият лингвистичен ред“ в България и преподаването на българския език в чужбина. [„Noviyat lingvistichen red“ v Bulgariya i prepodavaneto na balgarskiya ezik v chuzhbina.] // *Езиков свят*. Благоевград: Югозападен университет „Неофит Рилски“, 2018, 67 – 73.

Стоилов, Георгиева 1993: Стоилов, А., Георгиева, Д. Отражение на диалекта върху появата и развитието на артикулационни аномалии

- (дизартикулии). [Stoilov, A., Georgieva, D. Otrazhenie na dialektu varhu rouavata i razvitiето na artikulacionni anomalii (dizartikulii).] // *Сборник с материали от Юбилейната научна конференция на тема „Език и свят. Съвременна филологическа проблематика“*. Пловдив, ПУ „Паисий Хилендарски“, 1993, 183 – 189.
- Стойков 1956:** Стойков, Ст. Една нова промяна на съгласната л в български език. [Stoykov, St. Edna nova promyana na saglasnata l v balgarski ezik.] // *Български език*. София: Институт за български език, 1956, № 8, 239 – 244.
- Танев 1995:** Танев, М. Да опазим звуковото богатство на българския език. [Tanev, M. Da opazim zvukovoto bogatstvo na balgarskiya ezik.] // *Език и литература*. София: Д-во на на филолозите-слависти в България, 1995, № 1, 85 – 91.
- Тилков, Бояджиев 1977:** Тилков, Д., Бояджиев, Т. *Българска фонетика*. [Tilkov, D., Boyadzhiev, T. Balgarska fonetika.] София: Наука и изкуство, 1977.
- Тилков 1974:** Тилков, Д. Правоговорната норма и изговорът в телевизионните предавания. [Tilkov, D. Pravogovornata norma i izgovorat v televizionnite predavaniya.] // *Проблеми на българската книжовна реч*. София: Наука и изкуство, 1974, 30 – 37.
- Тилков 1981:** Тилков, Д. Морфологични причини за ограничаване на фонетичното действие в българския език. [Tilkov, D. Morfologichni prichini za ogranichavane na fonetichnoto deystvie v balgarskiya ezik.] // *Български език*. София: МОН, 1981, № 5, 413 – 419.
- Тишева 2013:** Тишева, Й. За разговорните маркери и устната комуникация. [Tisheva, Y. Za razgovornite markeri i ustnata komunikatsiya.] // *Проблеми на устната комуникация*. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2013, № 9, 73 – 87.
- Тодорова, Падарева-Илиева 2013а:** Тодорова, Б., Падарева-Илиева, Г. *Език и образ на медиите в Югозападна България*. [Todorova, B., Padareva-Ilieva, G. Ezik i obraz na mediite v Yugozapadna Bulgariya.] Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2013.
- Тодорова, Падарева-Илиева 2013б:** Тодорова, Б., Падарева-Илиева, Г. За някои особености на регионалните медии в Югозападна България. [Todorova, B., Padareva-Ilieva, G. Za nyakoi osobenosti na regionalnite medii v Yugozapadna Bulgariya.] // *Лингвистиката: история, предизвикателства, перспективи*. Сборник в чест на 80-годишнината на професор Славчо Петков. Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2013, 313 – 323.

Тодорова 2015: Тодорова, Б. *Лингвистични аспекти на компютърно опосредстваната комуникация.* [Todorova, B. *Lingvistichni aspekti na kompyutarno oposredstvanata komunikatsiya.*] Благоевград: УИ „Неофит Рилски“, 2015.

Холиолчев 1974: Холиолчев, Хр. За речта на говорителите, редакторите, репортьорите и кореспондентите на радио София. [Holiolchev, Hr. *Za rechta na govoritelite, redaktorite, reportyorite i korespondentite na radio Sofiya.*] // *Проблеми на българската книжовна реч.* София: Наука и изкуство, 1974, 30 – 37.

Шишков 2001: Шишков, П. Условия за елизия на звукове в разговорната реч. [Shishkov, P. *Usloviya za eliziya na zvukove v razgovornata rech.*] // *Проблеми на българската разговорна реч.* Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2001, № 1, 289 – 292.